

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

**Факультет міжнародних відносин,
політології та соціології
Кафедра політології**

МІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА КРАЇН ЄС

Ступінь вищої освіти	перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма:	052 «Політологія»
Обсяг	Кількість кредитів: 4 (120 годин)
Мова викладання:	українська
Рік навчання:	2 (другий)
Семестр:	4 (четвертий)
Дні, час, місце	За розкладом занять: Платформа Zoom, підключитися: https://us04web.zoom.us/j/72119011904?pwd=AdFUmEPkzuevN3WxNgwZIMgmAE1bv6.1 Ідентифікатор конференції: 721 1901 1904 Код доступу: 5E86w2
Викладач	Коч Світлана Вадимівна - д. політ. н., професор кафедри політології
Контактний телефон	067 486 2096
E-mail	svetlana.v.koch@gmail.com
Кафедра	політології
Консультації	За розкладом консультацій викладачів кафедри; У дні проведення практичних, лекційних занять; Онлайн-консультації. Платформа zoom.
Комунікація	Здійснюється через очні зустрічі, месенджери та електронну пошту

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Місце дисципліни в освітній програмі: Дисципліна включена до переліку вибіркового освітніх компонентів (ВК) освітньо-професійної програми (ОПП) для *першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 052 – «Політологія»*. Код дисципліни в ОПП «Політологія» ВБ 1.1. **Пререквізити:** Світова політика Нового та Новітнього часу; Теорія влади; Політична географія; **Постреквізити:** Державне управління та місцеве самоврядування; Взаємодія з органами державної влади. Політика і права людини. Політика національної безпеки та демократичний контроль.

Предмет вивчення дисципліни: міграційна стратегічна політика та тактика держав як чинник розвитку та трансформації політичної системи та простору в умовах рухливих соціальних систем.

Навчальна дисципліна «Міграційна політика країн ЄС» зосереджує увагу на міграційній складовій політичного процесу в Європі та країнах Європейського союзу. Значну увагу зосереджено на аналізі тенденцій взаємозумовленості міграційної та політичної динаміки в межах Європейського простору. Політична міграціологія – новий напрям в політичних науках, який побудований на матеріалах досліджень взаємозв'язку сучасних міграційних і політичних процесів як на глобальному, регіональному, так і локальному рівнях

Мета: дисципліни полягає у визначенні місця і ролі міграційного фактору в політичному житті Європейського союзу. Передбачається визначення значення міграційної політики держав, як форми тактичного реагування на міграційні та демографічні виклики та створення умов для формування політичної консолідованої стратегії ЄС щодо формування якості міграційних потоків в межах Союзу.

Завдання дисципліни: 1 є формування у здобувачів вищої освіти здатності до комплексного аналізу чинників політичних трансформацій в умовах транзитних суспільств та конструюваний політичних просторів; ознайомлення в роллю міграційних процесів в історії людства; визначення ролі міграцій в процесах соціально-політичного розвитку; ознайомлення з роллю і значенням впливу міграційних процесів на соціально-економічний розвиток територій Європи; ознайомлення з міграційною політикою як елементом стратегії національно-державного будівництва; ознайомлення з процесами взаємовпливу національних інтересів і державних міграційних стратегій; з динамікою сучасних міграційних процесів в регіонах та з формами міграційної політики в країнах ЄС; розуміння впливу методів регулювання міграційних потоків на формування «якісних» характеристик населення як геостратегічного потенціалу держави.

Очікувані результати: РН03. Вміти критично мислити у сфері професійної діяльності, визначати чинники соціально-політичного розвитку та специфіку міграційного руху населення; РН07. Розуміти історію, закономірності та етапи розвитку політичної міграціології; РН08. Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки; РН09. Вміти застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки; РН10. Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах; РН11. Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної соціологічної теорії, геополітичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності; РН12. Вміти аналізувати взаємодію соціальних акторів та політичних інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен **знати:** методологію дослідження міграційної політики та міграційної ситуації в країні та світі; ключові теорії міграційного аналізу в межах соціологічних, політологічних та економічних наукових підходів; особливості сучасних міграційних процесів в регіонах та фактори впливу на динаміку та якості міграційних потоків; вплив міграційних процесів на соціально-

економічний розвиток територій; типи міграційної політики як елементи стратегії національно-державного будівництва; особливості взаємовпливу національних інтересів і державних міграційних стратегій; вплив методів регулювання міграційних потоків на формування «якісних» характеристик населення як геостратегічного потенціалу держави. Слухачі курсу мають *вміти*: застосовувати чинне законодавство для прогнозування конфліктних ситуацій, що виникають при порушенні прав мігрантів; інтегрувати наукову складову в процес практичної діяльності; володіти професійними навичками, що включають в себе: навички реконструкції міграційних процесів на певних територіях; навички виявлення умов перетворення міграції населення у фактор соціально-політичного розвитку, встановлення його характеристик, форм впливу на національну стабільність і безпеку; навички вибору найбільш оптимального методу регулювання міграційних потоків з метою формування «якісних» характеристик населення як геостратегічного потенціалу держави; навички аналізу якісних характеристик міграційних процесів у регіоні; навички аналізу процесу розвитку інституційної та нормативно-правової бази міграційної політики; навички дослідження використання країною міжнародного досвіду в процесі формування стратегічних завдань міграційної політики, здатності адаптації національної міграційної політики до міжнародних стандартів; навички роботи з соціологічними та статистичними даними офіційних урядових структур та неурядових гуманітарних організацій; навички роботи з нормативно-правовою базою здійснення міграційної політики; навички використання електронних навчальних посібників і інтерактивних навчальних програм.

ОПИС КУРСУ

Форми навчання:	1) лекційні заняття (20 год.); 2) практичні заняття (20 год.); 3) організована самостійна робота студентів (80 годин). Самостійна робота включає: [1] – підготовку до практичних занять; [2] – опрацювання лекційного матеріалу; складання тематичного тезаурусу; [3] – самостійне опрацювання літератури та джерел; підготовка конспекту за питаннями самостійної роботи; [4] – виконання індивідуального навчально-дослідного завдання (підготовка доповіді; реферату; презентації). 4) індивідуальні консультації.
Методи навчання	1) словесний та наочний (публічні доповіді та демонстрація презентацій); 2) практичний (виконання практичних завдань; робота із веб-сайтами організацій; підготовка і здійснення доповідей перед аудиторією; опрацювання матеріалу шляхом підготовки презентації; тестові вправи); 3) інтерактивний (колективне та індивідуальне опрацювання завдань під час лекційних, практичних занять з використанням дискусивних практик, виконання ІНДЗ, презентація ІНДЗ та інших результатів сам. роботи).

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовний модуль 1: Політична складова міграційних та міграційна складова політичних процесів в контексті соціально-економічного розвитку регіонів.

ТЕМА 1 Теоретико-методологічні основи дослідження міграційної політики країн ЄС. Міграціологія як наукова дисципліна. Взаємозв'язок демографічної, соціально-економічної, етно-культурної, релігійної, політичної, правової, психологічної, та міграційної проблематики. Завдання міграціології. Теоретико-методологічні підходи до вивчення і регулювання міграційних процесів. Еміграція та імміграція як об'єкт міграціології. Методологічний каркас міграційної політики – 17 наукових підходів, які включають більше 45 теорій та концепцій. Аналіз змістовного значення і сучасного розуміння категорій: «міграція», «міграційне простір», «міграційний процес», «міграційна політика», «міграційна стратегія». Робота з категоріями «позитивне» – «негативне сальдо» міграцій; «Якість міграції», «брутто»

– «нетто» міграції, «зовнішня» – «внутрішня», «міжнародна – мережева», «інтелектуальна», «трудова» і та інші.

ТЕМА 2 Види міграцій: соціально-економічний аспект. Міжнародні міграції населення: причини, обсяги, сучасні тенденції. Класифікація видів міграції, аналіз особливостей сучасних міграційних потоків, пов'язаних із ними економічних, правових, соціальних проблем, виявлення чинників і причин міграції. Аналіз методів обліку та регулювання міграцій на глобальному, національному та локальному рівні. Міжнародні міграції як феномен XIX-XXI ст. Трансформація феномену міграції з об'єкта політичної уваги на чинник політичного процесу. Демографічна асиметрія і соціально-економічна диспропорція у світовому масштабі як причини росту міжнародних міграцій. Мережева міжнародна міграція. Зростання міждержавної конкуренції за трудові ресурси.

ТЕМА 3 Міграційні процеси в контексті розвитку території. Вплив міграційних процесів на соціально-економічний розвиток територій. Моделювання взаємозв'язків міграційних процесів та розвитку території. Оптимізації розміщення населення і трудових ресурсів за допомогою міграцій. Тлумачення поняття «регіон» і «регіональна політика». Статусні території, регіони-локомотиви, вільні економічні зони, зони пріоритетного розвитку, єврорегіони, прикордонні зони, автономні, лімітрофи, буферних території, ін. Чинники регіонального розвитку – демографічний, трудоворесурсний, освітній, інфраструктурний, ресурсний, економічний потенціал, обсяги транскордонного співробітництва. Регіональні відтворювальні цикли. Міграційна та демографічна регіональна політика. Оптимізації розміщення населення і трудових ресурсів, знижує рівень соціально-економічної конфліктності в державі, покращує ситуацію в регіоні.

ТЕМА 4 Соціокультурні наслідки міграційних процесів в країнах ЄС та засоби їх вирішення. Соціальна адаптація та інтеграція іммігрантів: досвід приймаючих країн. Стратегії акультурації, асиміляції та інтеграції. Стадії адаптації мігрантів. Моделі трансформації ідентичності мігрантів. Проблеми дискримінації, сегрегації на расовому та етнічному ґрунті. Внутрішні і зовнішні чинники адаптації. Внутрішні адаптаційні стратегії – конформістська і нонконформістська. Міжетнічні комунікації. Політика мультикультуралізму в країнах ЄС. Культурна асиміляція («аккультурація»). Психологія мігрантів, біженців і вимушених переселенців. Характер асиміляції. Дискримінація і сегрегація мігрантів.

Забезпечення соціального захисту мігрантів: національні та міжнародні гарантії. Моделі трудових відносин (континентальна-європейська, англо-саксонська, китайська). Перспективи регіональних імміграційних центрів.

Змістовний модуль 2: Міграційна політика: сучасні механізми стратегічного управління

ТЕМА 5. Управління міграційними процесами як політична проблема: стратегії і тактики політичних утворень.. Становлення міграційної політики в історичній ретроспективі. Причини посилення міграційних потоків на початку XXI століття Аналіз перетворення міграції в об'єкт державної політики. Етапи впорядкування міграційного простору. Міграційна політика як система заходів щодо впорядкування міграційного простору, регулювання міграційного руху з позицій національних пріоритетів, кількісного та якісного складу міграційних потоків, їх соціально-демографічної та економічної структур. Класифікація типів міграційної політики (бар'єрна, фільтруюча, контактна). Аналіз можливостей використання міграційного чинника в обґрунтуванні територіальних і геополітичних претензій держав-сусідів. Візова політика країн Європи та України.

ТЕМА 6. Біженці як об'єкт політики. Становлення процедури врегулювання статусу біженців. Ліга Націй. Нансеновська процедура. Досвід ООН. Статус переміщених осіб. Проблеми визначення статусу біженців. Типологія біженців. Становлення консолідованих стандартів ЄС щодо біженців Комунітарізація імміграційної політики ЄС. Регулювання статусу біженців в ЄС наприкінці XX ст. Дублінська процедура. Організація регіональних діалогів. План Юнкера – політика розподілених квот. План Гутеріша. Аналіз маршрутів біженців в Європу.

ТЕМА 7. Політика країн Європи та ЄС стосовно трудових мігрантів. Характеристика основних чинників трудової міграції в Європі в XX столітті. Трудова міграція як об'єкт політики. Становлення міграційного законодавства західноєвропейських держав. Імміграційні заходи та фільтри. Технології моделювання міграційних потоків. Якість міграційного потоків. Проблема надмірної кількості населення. Соціальний та міграційна криза в Європі в 70-і роки XX століття. Міждержавна конкуренція за «якісні» трудові ресурси. Мігрант як об'єкт правового захисту. Правове регулювання щодо робітників-мігрантів. Структура зайнятості іноземців в країнах Європи. Формування єдиного європейського міграційного простору.

ТЕМА 8. Інструменти реалізації політики ЄС щодо контролю міграційних потоків

Європейська агенція «FRONTEX» по управлінню оперативним співробітництвом на зовнішніх кордонах. Шенгенський кодекс про кордони. Кодекс про переміщення через кордони. Регламент про «Європейську берегову охорону» (2015). EBCG (Європейська служба берегової охорони). Система EXIT-ENTRY System- EES. Проект «SMART border». Реалізація програми AENEAS («ЭНЕЙ»). Політика реадмісії. Реадмісія – наслідки для України. Європейська політика Сусідства. «Розширена Європа» та «Нова політика сусідства». Програма TACIS-KI. Фонд Інтеграції (AMIF). Європейська система притулку (2010.) Створення загальноєвропейської системи притулку. Програма INTI, EQUAL, GAMB.

ТЕМА 9. Інституційні основи міграційної політики (взаємодія урядових і неурядових структур). Формування інституційних основ і стандартів у сфері міграційного регулювання. Вивчення взаємодії урядових державних структур та неурядових організацій, що займаються проблемами регулювання міграційних потоків. Порівняльний аналіз статистичних даних різних відомств. Проблеми якості регулювання міграцій

ТЕМА 10. Міжнародні стандарти міграційної політики. Стратегічне планування міграційної політики в умовах міждержавного та міжнародного співробітництва. Міжнародні стандарти у сфері реактивної міграційної політики (про захист прав біженців, трудових мігрантів, репатріантів...). Процес і етапи створення стратегії міграційного планування в ЄС. Інституційна основа впровадження міграційної політики в Україні.

ПЕРЕЛІК ОСНОВНОЇ РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Бродель Ф. Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм, XV-XVIII ст.: В 3-х т Т.1: Структури повсякденності: можливе і неможливе: Пер. з франц. К.: Основи, 1995. 544 с.; Т. 2: Ігри обміну: Пер. з франц. К.: Основи, 1997. 585 с.
- Гуменюк Ю. П. Міжнародна трудова міграція: методологічний та організаційні аспекти: монографія / Ю. П. Гуменюк. Тернопіль: ТНЕУ, 2013. 619 с.
- Європейський Союз : Консолідовані Договори. К., 1999. 140 с.
- Інституційні засади розвитку ринку праці в Україні: колективна монографія / за І-71 наук. ред. д.е.н., проф. І.Л. Петрової, д.е.н. В.В. Близнюк ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозів. НАН України». К., 2021. 472 с.
- Малиновська О. А. Міграційна політика Європейського союзу: виклики та уроки для України. Київ: НІСД, 2014. 48 с.
- Малиновська О. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії : монографія. Київ : НІСД. 2018. 472 с.
- Основи права Європейського Союзу: нормативні матеріали / за заг. ред. М.В. Буроменського. Х.: Право, 2015. 328 с.
- Свяшук А.Л. Проблеми прав біженців та виклики сучасності. Навчальний посібник. Харків: Вид-во, 2018. 324 с.
- Українська міграція в умовах глобальних і національних викликів XXI століття: наукове видання / наук. ред. У.Я. Садова. Львів, 2019. 13 с.
- Юськів Б. М. Глобалізація і трудова міграція в Європі [Текст] : монографія Рівне : видавець О. Зень, 2009. 476 с.

Оцінювання

Навчальна дисципліна вивчається протягом одного семестру та складається з двох змістових модулів (ЗМ). По завершенню курсу здобувачі вищої освіти складають залік.

На залік виносяться вузлові питання, що потребують творчої відповіді та вміння синтезувати отримані знання. Результати навчання оцінюються за 100-бальною системою. За результатами оцінювання змістового модуля здобувачам виставляються бали. Під час викладання лекційного матеріалу лектор може здійснювати контрольні опитування здобувачів. Так, засоби діагностики якості вищої освіти *включають в себе*:

Поточний контроль:

- усний контроль: індивідуальне і фронтальне опитування, бесіда, захист рефератів, доповідь, оцінювання доповідей;
- письмовий контроль: оцінювання якості виконання самостійної роботи за темами;

Періодичний контроль:

- тестовий контроль: оцінювання контрольних робіт за змістовими модулями (тестування).

Підсумковий контроль: ЗАЛІК.

Критерії оцінювання

Вид роботи	Кількість балів
Поточний контроль:	
Опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті, участь здобувачів вищої освіти в обговоренні проблемних питань	від 0 до 5
Виконання рефератів за однією із запропонованих тем, доповідь та демонстрація презентації	від 0 до 5
Періодичний контроль:	
Контрольна робота за змістовими модулями у формі тестування	від 0 до 5

Вид роботи	Бали	Критерії оцінювання
Опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті, участь здобувачів в обговоренні проблемних питань	0 балів	Здобувач не бере участь у практичному занятті, є спостерігачем; не виступає, не задає питання; дає неправильні відповіді на запитання, показує незадовільне знання апарату і джерел.
	2-3 бали	Здобувач іноді бере участь у занятті; ситуативно надає відповіді на прямі запитання; допускає помилки під час відповідей на запитання; показує пасивну роботу на заняттях; фрагментарні знання апарату і джерел; показує невміння публічно представляти матеріал.
	4-5 балів	Здобувач бере активну участь у практичному занятті; бере активну участь у обговоренні проблемних питань, користується додатковою навчально-методичною та науковою літературою; вміє сформулювати своє ставлення до проблеми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади; здатний публічно представити матеріал.
Виконання рефератів за однією із запропонованих тем: доповідь та демонстрація презентації	0 балів	Не зараховуються реферати (доповіді) та презентації, які виконані не самостійно або запозичені з мережі Інтернет.
	1-2 бал	Доповідь та презентація виконані самостійно, проте матеріал представлений описово, висновки формальні, тема не розкрита.
	3 бали	Доповіді та презентація виконані самостійно, оформлення відповідає вимогам із незначними порушеннями, опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз містить неточності, але усно здобувач пояснює матеріал впевнено і за допомогою викладача виправляється, змістовний матеріал представлений добре, висновки відповідають на завдання, тема загалом розкрита із незначними прогалинами.
	4 бали	Доповідь та презентація виконані самостійно, оформлення відповідає

		вимогам, опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз достатній, здобувач усно та без допомоги викладача пояснює матеріал, змістовний матеріал представлений добре, у висновку сформульовані висновки, тема розкрита, презентація містить посилання на джерела.
	5 балів	Доповіді та презентація виконані самостійно, оформлення відповідає вимогам, актуальність теми розкрита, правильно визначені об'єкт і предмет, гіпотеза, метод відповідає тематиці та задачі, теоретичний аналіз ґрунтовний, здобувач вільно презентує матеріал; зміст презентації не перевантажений слайдами з текстовим матеріалом; у висновку сформульовані самостійні судження, підкріплені доказами, презентація містить посилання на джерела.
Контрольна робота за зміст. модулями	0 балів	Відповідь на запитання неправильна.
	10 балів	В контрольній роботі кожного з модулів по 10 запитань: 1 бал за кожен правильну відповідь.

Шкала оцінювання: національна та еcts

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для заліку
90 – 100	A	Зараховано
85 – 89	B	
75 – 84	C	
70 – 74	D	
60 – 69	E	
35 – 59	FX	Не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Розподіл балів

Поточний та періодичний контроль										Сума балів	Підсумковий контроль	Сума балів
Змістовний модуль 1				Змістовний модуль 2						90	Залік	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10			
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4			
Контрольна робота (10 балів)				Контрольна робота (10 балів)								
(2_ІНДЗ *6) =12				(3_ІНДЗ *6) =18								

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ.

форми	методи контролю	строки виконання завдань
Підготовка доповіді	Публічна доповідь	Студент виконує передбачену самостійну роботу за кожною темою практичного заняття, формує конспект виконання самостійної роботи, демонструє наявність конспекту з виконаними завданнями на практичних заняттях (поточний контроль). Студент обирає тему ІНДЗ (індивідуального науково-дослідного завдання), актуального для
Підготовка мультимедійної презентації	Аудиторна демонстрація презентації	
Складання реферату	реферат	
Аналіз рекомендованої	конспект	

літератури, формування конспекту виконання самостійної роботи		конкретного практичного заняття та готує доповідь та мультимедійну презентацію за цією темою на конкретну дату практичного аудиторного заняття. Студент отримує консультацію викладача.
---	--	---

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, виконання і здача яких здійснюється з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання заліку можливе із дозволу деканату за наявності поважних причин або за письмовою заявою (апеляцією) здобувача до декана.
Політика щодо академічної доброчесності:	Здобувачі повинні дотримуватися принципів академічної доброчесності, згідно Кодексу академічної доброчесності учасників освітнього процесу Одеського національного університету імені І. І. Мечникова URL: http://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/acad-dobrochesnost.pdf . У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності, робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. Викладач залишає за собою право змінити тему завдання.
Політика щодо відвідування та запізень:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (воєнний стан, епідемії, хвороба здобувача, стажування за академічною мобільністю та ін.) навчання може відбуватись дистанційно в онлайн формі за графіком, погодженим із викладачем. У разі відсутності здобувача вищої освіти на практичному занятті, він зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття через усне опитування в позааудиторний час (час консультацій викладача) або відпрацювати це заняття шляхом написання реферату на тему, погоджену з викладачем. Невідпрацьовані заняття вважаються незданими і за них не нараховується оцінка в балах.
Мобільні пристрої	Дозволяється використання мобільних пристроїв на практичних заняттях за необхідності групової роботи у спеціальних Додатках.
Поведінка в аудиторії:	Здобувачі беруть активну участь у заняттях: опитуваннях, дискусіях, під час практичних занять. Виконують навчальні завдання вчасно, відповідно до робочої навчальної програми. Здобувачі повинні дотримуватимуться правил поведінки в аудиторії на засадах партнерських стосунків, взаємоповаги, взаємопідтримки та взаємодопомоги.